

שהעידו כי היו אתו משעה שיצא למדינת הים ועד עתה], ואתון הוא דלא ידעיתו ליה [אתם אינכם מכירים אותו שהוא בעלה].

דכתיב "ויכר יוסף את אחיו, והם לא הכירוהו".

ואמר על כך רב חפדא: מלמד שיצא יוסף מארץ כנען בלא חתימת זקן, ובא, פגש את אחיו במצרים כשהיה בחתימת זקן, ולכן לא הכירוהו.

והואיל ושני עדים מעידים בפנינו שאכן הוא בעלה הרי הם נאמנים להכחיש את עדותו של עד אחד.

אבל להכחיש עדותם של שנים — היות ואין הבית דין מכירים את הבעל — אין הם נאמנים להוציאה מהבעל השני שכבר נישאת לו.

ותמהה הגמרא: הרי אף על פי שאין אתה יכול להאמין את העדים האחרונים לגמרי, היות ויש שני עדים המכחישים אותם ואומרים שאכן מת בעלה, אבל סוף סוף — **תרי ותרי נינהו?!**

כלומר: אי אתה יכול לבטל את עדותם של אחרונים לגמרי מפני עדותן של ראשונים, והרי הם נאמנים על כל פנים לעשות את הענין ספק.

והבא עליה — באשם תלוי קאי, כדין כל ב-פג העובר בשוגג על עבירה שחייבים עליה חטאת, שאם ספק הוא אם עבר עבירה, הרי הוא חייב בקרבן אשם תלוי? (1)

ואמר רב ששת: כאן מדובר בכגון שניסת לאחד מעריה, האומר ברי לי שמת בעלה, ועל כן פטור הוא מאשם תלוי.

ועדיין יש לתמוה: הרי היא, [האשה] גופא — **באשם תלוי קיימא,** שהרי אינה יודעת מי הם העדים האומרים את האמת?!

ומשנין: **באומרת גם האשה "ברי לי,"** על ידי סימנים שמסר לי בעלי, שאינו קיים, ואין לבי נוקפי. ואין אשם תלוי בא אלא על מי שלבו נוקפו. (2)

ותמהינן עלה: **אי הכי,** שמדובר כשהיא עצמה אומרת "ברי לי" — **מאי למימרא,**

איסור ששגגתו באשם תלוי". אבל חיוב קרבן אשם תלוי ממש אין כאן, היות ובשעה שעבר כבר נסתפק לו, והוי מזיד.

[ומיהו לשון רש"י כאן, בד"ה ברי לי, משמע שקושיית הגמרא היתה שיתחייב באשם תלוי ממש].

ובשיטמ"ק שם בשם תלמידי רבינו יונה כתב: "יש לו להביא אשם תלוי על הספק ואפילו אכלו במזיד". ואין דבריו תואמים את שיטת רש"י בכריתות.

2. נתבאר על פי הריטב"א בהבנת רש"י. ומדברי

1. פשוטות לשון הגמרא משמע, שאם אחר שבאו עדים האומרים שבעלה העומד בפנינו חי, הלך בעלה השני ובא עליה הרי זה מביא אשם תלוי.

אבל אי אפשר לפרש כן לפי מה שכתב רש"י בריש פרק רביעי של מסכת כריתות [ד"ה אכל], וכן התוספות [ד"ה ספק], שאם כשנודע לו הספק עבר ועשה אינו מביא אשם תלוי. כי אין דין קרבן אשם תלוי אמור אלא אם בשעה שעבר היה סבור שהיתר גמור הוא עושה, ורק אחר כך נסתפק לו אם אכל חלב או שומן.

ולכן, פירש השיטה ישנה [שיטמ"ק כתובות כב ב] שכוונת הגמרא לומר "הרי הוא עושה

מה חידוש יש בדבר?! והרי:

אפילו רבי מנחם ברבי יוסי – הסובר
בברייתא [להלן, בסמוך], שבהכחשת "תרי
ותרי" תצא אפילו אם כבר ניסת ואומרת ברי
לי – **לא קאמר זאת אלא כשבאו תחילה
עדים האומרים לא מת בעלה**, והכחישו את
העדים הראשונים שאמרו מת בעלה, **ואחר
כך ניסת**.

**אבל אם ניסת תחילה על פי שני עדים
שהתירוה, ורק אחר כך באו עדים האומרים
לא מת בעלה** – **לא אמר שתצא**.

ואם כן, מה חידוש יש בדברי רב שלא
תצא? והרי אשה זו נישאת קודם שבאו
העדים המכחישים את הראשונים, שהעידו
על מיתת בעלה.

דתניא:

**שנים עדים אומרים מת הבעל, ושנים
אומרים לא מת הבעל.**

**או שנים אומרים נתגרשה האשה, ושנים
אומרים לא נתגרשה** –

הרי זו לא תנשא.

ואם ניסת – לא תצא.

רבי מנחם ברבי יוסי אומר: תצא.

**אמר רבי מנחם ברבי יוסי: אימת אני אומר
"תצא" – בזמן שבאו עדים ואחר כך
ניסת.**

**אבל, אם ניסת על סמך עדים שהעידו כי מת
בעלה, ורק אחר כך באו עדים – הרי זו לא
תצא.**

**ומשנינן: כי קאמר רב, נמוי – בזמן שבאו
עדים.**

כלומר, אחר שהעידו עדים על מיתת בעלה,
בא הבעל לפנינו ושני עדים מעידים עליו
שאכן הוא הבעל, **ואחר כך ניסת**.

ובא רב **לאפוקי מדרבי מנחם ברבי יוסי**,
הסובר שבכך האי גוונא תצא, אלא פסק רב
שההלכה היא כחכמים שנחלקו עליו,
וסוברים שאפילו בכי האי גוונא לא תצא.

**ואיכא דאמר לפרש דברי רב כפשוטם.
שמתחילה ניסת, ואחר כך בא בעלה, ולפיכך
לא תצא.**

ודקשיא לך: אם כן, מאי למימרא? לאו
קושיא היא!

**כי טעמא דניסת ואחר כך באו עדים, הוא
דאמר רב לא תצא.**

**אבל באו עדים ואחר כך ניסת – הרי זו
תצא.**

כן ראה בדברי הרב המגיה על הריטב"א ציון
151, שהביא מדברי הראשונים והאחרונים.

לשון רש"י שלפנינו היא: ברי לי – כגון על
ידי סימנים, אלא שהריטב"א הוסיף על דבריו.
והחת"ם סופר בכתובות פירש דברי רש"י,
שמכרת על ידי סימנים שזה העומד בפנינו אינו
בעלה, נגד העדים המעידים שהוא בעלה.

רש"י אלו מוכח שקושיית הגמרא היתה שיהיו
חייבים אשם תלוי ממש, ולא איסור אשם תלוי.

אך הקשה הריטב"א על רש"י: הרי אף על פי
שקרוב אשם אינה חייבת, מכל מקום, מידי ספק
איסור לא יצא הדבר, והאיך לא תצא? ועוד, הא
לישנא "ברי לי" לא דייקא הכי. והנכון שאומרת
"ברי לי ממש", ובטעם הדבר שלא פירש רש"י

ובמאן הם דברי רב — **כרבי מנחם ברבי יוסי**.

וזה השמיענו רב.

מתיב רבא על דברי רב מהא דתניא:

מנין שאם לא רצה כהן להתקדש ולפרוש מן הטומאה ומנשים פסולות, (3) **דפנו** לכהן — קדשהו בעל כרחו!?

תלמוד לומר: "וקדשתו, כי את לחם אלהיך הוא מקריב" — קדשהו בעל כרחו.

ומוכיח רבא: **היכי דמי?** באיזה מקרה מדברת הברייתא?

הרי אם רוצה הכהן לעבור על איסור ודאי או אפילו על איסור ספק, לזה אין צריך קרא, כי פשוט הדבר, שכופין אותו ומונעים אותו מלעבור איסור —

אלא ודאי, המדובר הוא בכגון שבאו עדים ואמרו מת בעלה, ונשאת האשה על פיהם

לכהן. ואחר כך באו עדים ואמרו שבעלה היה חי באותה שעה שהכהן הזה בא עליה, ועכשיו הוא מת, אך נעשית זונה כשנבעלה, ואסורה היא לכהן. ולא רצה בעלה הכהן להוציאה. (4)

אילימא, אם נאמר שמדובר בכגון **דלא ניסת לאחד מעדיה,** ואף לא **קאמרה ברי לי** שמת בעלי.

לא יתכן לומר כך. כי —

האם **צריכא למימר דדפנו,** שכופים את הכהן להוציאה!?

והרי ספק זונה היא, ופשיטא שכופין אותו על כך!

אלא לאו, מדובר כאן בכגון **דניסת לאחד מעדיה,** ו**קאמרה ברי לי**.

ומוכיח רבא: ובכל זאת קתני "דפנו".

אלמא, מוכח מברייתא זו שמפיקין לה

3. כן כתב רש"י. ואולם ביאור הגמרא בברייתא אינו מתיישב אלא על התקדשות מנשים פסולות, ולא על התקדשות מטומאה.

4. פירש רש"י שמעידים שכבר מת, אלא שהיה בעלה חי באותה שעה שבא עליה הכהן. כי אם בעלה עדיין חי, צריך לכופו להוציאה משום איסור אשת איש, ולא משום איסור כהונה.

ואנו דנים להוציא אותה מן הכהן — כך הבין ה"ערוך לנר" את דברי רש"י.

ואולם הריטב"א ביאר, שמדובר במקרה שמת הבעל השני, ובא כהן הדיוט לישא אותה, ואוסרין אותה עליו שלא ישאנה משום זונה, לפי שנבעלה לשני שלא כדין. ומוכח שאסורה היתה

עליו.

ביאור דבריו: בתחילה נישאת האשה לישראל שהיה אחד מעדיה, ואמרו הוא והיא ברי לי שמת הבעל. ואחר כך באו עדים שלא מת בעלה, ולא הוציאה השני. ומת השני, ובא כהן אחר לישא אותה.

ומאחר שאנו אוסרים אותה על הכהן, מוכח שמן הדין היה לבעלה הקודם להוציאה. והיות ולא הוציאה — נעשית זונה.

שאם כדברי רב, הרי כיון שנישאת לאחד מעדיה, ואומרת ברי לי, לא נעשית זונה כלל ובהיתר נבעלה. הריטב"א בד"ה ואי בעית אימא. וראה מה שכתב הרב המגיה על דברי הריטב"א ציון 160.

אלא, כגון שבאו עדים ואמרו מת בעלה, ומתירים אותה לינשא, ואמרה תורה: **דפנו בעדים!**

בית הדין מחוייבים לטרוח אחר עדים, להכחיש את הראשונים המתירים אותה, כדי לקדש את הכהן שלא ישאנה. כי אם ישאנה ויבוא עליה, ובעלה עדיין חי, תהא אסורה עליו לעולם משום זונה, ובעינין "וקדשתו". אבל משניסת — לא תצא.⁽⁷⁾

מוציאים אותה מיניה גם בניסת לאחד מעדיה ובטוענת ברי לי שמת בעלי, ודלא כרב הסובר שאם נישאת קודם שבאו עדים, הרי זו לא תצא, כשנישאת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי?!⁽⁵⁾

ומשנינן: איסור כהונה שאני.⁽⁶⁾

ואיבעית אימא: מאי "דפנו" — אין הכוונה שיוציאו ויפרישו אותו בית דין מאשה שכבר נשא.

בשם הפני יהושע].

6. וראה בחידושי רבי שמואל כתובות סימן יד [במוסגר, בשם גדול אחד] שביאר דברי הגמרא, שסברא היא שלגבי כהונה לא שייך "ברי לי". כי טענת "ברי לי" מועילה רק במקום שהאיסור הוא לזה שאומר "ברי לי" לבדו. אבל מניעת טומאת כהנים למת, וכן נשואי כהנים לנשים פסולות הוא דין על כל ישראל, שנצטוו לקדש הכהנים.

ומעתה, אף שלגבי איסור הכהן לעצמו אמנם מועילה טענת "ברי לי", מכל מקום, כל ישראל מחוייבים להפרישו מספק [וזה הוא ביאור הלימוד מ"וקדשתו", ללמד שמצוה היא על כל ישראל לקדש את הכהנים]. ואולם בריטב"א ביאר באופן אחר, ראה שם.

7. דין זה שיהיו בית הדין מחוייבים לחזור אחר עדים להכחיש עדים קיימים לא שמענו בשום מקום. ואף כאן לא אמרו שהם מחוייבים לחזור אחר עדים המכחישים אלא משום איסור זונה לכהונה ומשום "וקדשתו", אבל משום איסור אשת איש החמור לא אמרו כן [וכמבואר בריטב"א, שלאחרים, שאינם כהנים, מותרת היא, ובקין אורה כתב לא כן].

והטעם הוא, משום שדין קידוש הכהנים

5. הקשה רבינו עקיבא איגר: כיון שגם באשת ישראל מוציאים אותה ממנו, ולא דוקא באיסור כהונה, אם כן, למה אמר התנא שמוציאין אותה משום איסור כהונה.

והרי אפילו בישראל נמי מוציאין אותה ממנו, כיון שאשת איש שנבעלה אסורה לבועלה [שהסוטה אסורה לבעל ולבועל]?!]

[ועיין בהערה הקודמת, בהסבר הריטב"א].

וביאר רבינו עקיבא איגר: משום איסור סוטה לבועלה אין כאן איסור, כיון שזה היה באונס, שהרי באו שני עדים שאומרים שמת בעלה. מה שאין כן לגבי איסור זונה לכהן, שהיא אסורה אפילו באונס [ראה בזה בדברי הראשונים לקמן צא א ובהערות שם]; וראה עוד תוספת דברים בזה בשו"ת רבי עקיבא איגר תניינא סימן קי"א ד"ה ובהיא עניינא.

וראה גם ברש"ש שהקשה קושיא זו, ומה שתיריך.

ולכאורה תיקשי עוד, לפי תירוצי הגמרא שאין זה דין מסוים באיסור כהונה, אלא הוא נאמר גם בכל איסורי תורה, אם כן, למה לי "וקדשתו" ללמד שמוציאין, והרי ודאי לא גרע איסור כהונה משאר איסורין שמוציאים אותה ממנו?!

וכתבו אחרונים שמכאן למדנו לכל התורה כולה [ראה רעק"א שם בסוף הענין שהביא כן

ואבעית אימא: הכא בברייתא מדובר **כשבאו עדים** המכחישים את עדי המיתה, **ואחר כך ניסת**, ולדברי **רבי מנחם ברבי יוסי** היא, האומר: כיון שבאו עדים תחילה, הרי זו תצא. (8) ואף רב מודה בזה. (9)

רב אשי חולק על כל הסוגיא דלעיל, המפרשת את דברי רב "ניסת על פי שני עדים לא תצא" — מבעלה השני. **ואומר:**

מאי "לא תצא" דקאמר רב — לא תצא מהיתירה הראשון (10) לבעלה.

שאם ניסת לבעל אחר על פי שני עדים, ושוב בא בעלה — אין אומרים "תצא מזה ומזה" כשם שאמרו בנישאת על פי עד אחד. אלא, מותרת היא לחזור להיות בהיתר עם בעלה הראשון כאשר היתה. היות שלא קנסו לומר "תצא" אלא בנישאת על פי עד אחד.

ומקשינן על פירושו של רב אשי בדברי רב:

הא אמרה רב חדא זימנא [כבר אמר רב כן, ולמה לו לחזור ולומר]!?

דתנן במשנתנו: רבי שמעון אומר, אם ניסת [על פי עדים] **שלא ברשות** [בית דין] מותרת לחזור לו לבעלה הראשון.

ואמר על כך רב הונא אמר רב: הכי הלכתא כרבי שמעון.

ושנינן: **חדא מכללא דחברתה איתמר.**

לא אמרה רב שתי פעמים, אלא אמר מימרא אחת, וממנה למדנו כמימרתו השניה, כי הכל עולה לדבר אחד.

אמר שמואל: לא שנו במשנתנו שתצא מבעלה השני **אלא שלא מכחשתו** לעד המעיד שבעלה חי.

אבל מכחשתו האשה — **לא תצא** מבעלה השני.

ודנה הגמרא: **במאי עסקינן?**

אילימא אם נאמר **בבי תרי**, שיש שני עדים

שבעלה חי קודם שנישאת [וראה מה שנכתב בהערות לעיל על דברי רעק"א].

9. פשטות לשון הגמרא משמע שברייתא זו בשיטת רבי מנחם בר יוסי היא, ואין הכרח מדברי הגמרא שרב סבירא ליה כרבי מנחם ברבי יוסי, אבל רש"י לא פירש כן.

10. כתבו הר"ף הרא"ש הרמב"ם והשו"ע, דלא קיימא לן בזה כמו רב, משום שרב פפא לקמן צא ב משמע דפליג עליה, אלא כל חומרות המשנה שאמרו בבא בעלה, הם בין בניסת על פי עד אחד, ובין בניסת על פי שני עדים.

והפרשתם מנשים פסולות הוא דין המוטל על כל ישראל [וכפי שנתבאר בהערה קודמת], ולפיכך צריכים הם לחזור ולדייק אם כנים דברי העדים, וכעין מה שאמרו "אשה דייקא ומינסבא", וראה בריטב"א דהיינו דוקא ב"דאיכא שום פקפוק".

8. תמה רבינו עקיבא איגר [בשו"ת תניינא סימן קיא ד"ה ובהיא ענינא]: לפי תירוץ זה של הגמרא, למה לי שמוציאין אותה משום זונה האסורה לכהונה, והרי יש להוציא גם בלאו הכי משום איסור סוטה לבעלה, כי עתה אי אפשר לומר שמתרת לו כיון שהם אנוסים [וכמו שהיה אפשר לומר לפי ההוה אמינא של הגמרא, וכמבואר לעיל בהערות], שהרי באו עדים

המעידים על העומד בפנינו שהוא בעלה, (11) ומכחישים את העד הראשון שהעיד על מיתת בעלה —

זה ודאי אי אפשר לומר.

שהרי **כי מכחשתא ליה** — **מאי הוי** [מה תועלת יש בהכחשתה], וכי נאמנת היא יותר משני עדים, והאיך יאמר שמואל: אבל מכחשתו — לא תצא?!

אלא, בהכרח, שמדובר בעד אחד בלבד, שהעיד על העומד בפנינו שהוא בעלה, והיא מכחשתו לאמר: אין זה בעלי, ולפיכך לא תצא —

הא נמי תיקשי, כי יש לך לדייק מכאן:

טעמא דמכחשתו האשה לעד, לכן לא תצא מבעלה השני, **הא שתקה** — **תצא**!?

והאמר **עולא**: כל מקום שהאמינה תורה (12) עד אחד — הרי כאן שנים עדים. ואין דבריו של אחד במקום שנים! (13)

ואם כן, אפילו שתקה — האיך נאמן העד המעיד על בעלה שהוא קיים להכחיש את העד שהאמינוהו חכמים להעיד על מיתת בעלה, והרי העד המתיר הוא כשנים, היות שנישאת על פיו, (14) ואין דברי האחד עומדים במקום שנים?

ומשנינן: **הכא במאי עסקינן: בפסולי עדות** [וכגון שהיו שתי נשים] המעידים על העומד בפנינו שהוא בעלה, ומכחישים את העד הראשון שהעיד על מיתת בעלה. ואם לא היתה מכחשת אותו, היו הן נאמנות להוציאה מבעלה, **וכדרכי נחמיה** כדמפרש ואזיל —

אבל אם היא מכחשת את שתי הנשים האחרות, ואומרת שאין זה בעלה, בטלה

דבריו של אחד במקום שנים, אבל אם באו שנים והכחישוהו לא חשיב איהו כתרי לגבי תרי אלא כחד לגבי תרי. הריטב"א.

עוד כתב הריטב"א: דוקא בעדות דבר שבערוה שצריכה שני עדים נחשבים דברי העד האחד כשניים, לפי שחידשה כאן תורה שנאמין לו כשני עדים.

אבל באיסורין דעלמא, שמספיק בהם עדות של עד אחד, כיון שלא האמינוהו אלא כעד אחד, אם יבוא עד אחד ויכחישו, תהיה זאת הכחשה שאחד נגד אחד, ולא נאמין לו.

וראה בקובץ הערות כאן, ובחידושי רבי חיים הלוי פרק יב מהלכות גירושין הלכה יא שביאר את כל הסוגיה בהרחבה גדולה!

14. ראה רש"י בד"ה כפלאג ופלאג דמו, שכתב: "הואיל וניסת, וכדעולא".

11. נתבאר על פי לשון רש"י שכתב: אי נימא בבי תרי דאמרי זה בעלה; ועל דרך זה פירש רש"י כל הסוגיא.

12. כתב הריטב"א לעיל בעמוד א סד"ה מתוך חומר: והיינו דאמר עולא כל מקום שהאמינה "תורה" עד אחד הרי כאן שנים, אלמא עדות עד אחד שנאמן כשנים בעדות אשה — דאורייתא הוא.

וראה בהערות לעיל בדעת רש"י, שאינו נאמן אלא מדרבנן. ואין כאן קושיא על רש"י, מפני שעיקר דברי עולא נאמרו במקום שהאמינה תורה עד אחד וכגון בעדות סוטה, וזה הוא שהזכיר כאן רש"י גם עדות סוטה.

13. פירושו, לענין שאם בא אחר כך עד אחד להכחישו חשבינן ליה כחד לגבי שנים ואין

עדותן של הנשים לגמרי ואפילו ללא העד הראשון [שגם הוא מכחישם].

היות וכל אדם נאמן על עצמו באיסורין בדבר הברור לו, אלא אם כן יש עדות כשירה הסותרת את דבריו.

ומאחר שנתבטלו דברי העדים המעידים על העומד בפנינו שהוא בעלה, שוב מותרת היא להנשא על פי העד הראשון שמעיד על מיתת בעלה.⁽¹⁵⁾

דתניא: רבי נחמיה אומר: כל מקום שהאמינה תורה עד אחד אין דין עדות בדבר, שהרי אפילו עד אחד נאמן בה, הלכך עדים פסולין נאמנים כעדים כשרים, והלך אחר רוב דעות.

ולא מיבעיא אם העידו שני פסולים כנגד פסול אחד שהולכין אחר רוב הדעות, אלא אף עשו שתי נשים באיש אחד [כנגד עד אחד כשר] כשני אנשים באיש אחד, שהשנים נאמנים.

ולכן, אף בשתי נשים המעידות כנגד איש אחד, ואפילו כבר נישאת על פיו, הלך אחר הרוב, והן נאמנות.

הילכך, אם אינה מכחשת את הנשים, הרי הן נאמנות להוציאה מבעלה נגד העד האחד הכשר המעיד על מיתת בעלה ואף שנישאת כבר על פיו.

ואיבעית אימא: כל היבא דאתא, שבא עד אחד כשר מעיקרא, מתחילה, ונישאת על

פיו, אז אפילו מאה נשים המעידות נגדו — **בעד אחד דמיינ!**

וכשם שאם היה בא עד אחד תחילה, לא היה נאמן העד השני להכחיש את העד הראשון, שכבר נישאת על פיו, וכדאמר עולא, כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים, ואין דבריו של אחד במקום שנים —

אף מאה נשים אינם כלום לגבי העד הראשון, לפי שהאמינהו חכמים כשנים, מאחר שנישאת על פיו.

והבא בדברי רב, שאמר אם אינה מכחשת את העדות הרי זו תצא —

במאי עסקינן? — בכגון דאתיא אשה מעיקרא והעידה שמת בעלה [והיא נאמנת, שאף פסולה כשירה להעיד במקום שעד אחד כשר], ונישאת האשה על פיה. וכשבאו שתי נשים והכחישו את הראשונה, יש לך ללכת אחר רוב דעות להוציאה מבעלה, היות ואין זו שבאה להינשא מכחשת אותן.

ותרצה לדרבי נחמיה הכי, שכך אמר רבי נחמיה [ולא אמר: עשו שתי נשים באיש אחד כשני אנשים באיש אחד] —

רבי נחמיה אומר: כל מקום שהאמינה תורה עד אחד אף פסולים נאמנים, והלך אחר רוב דעות.

ועשו שתי נשים באשה אחת, כשני אנשים באיש אחד להאמין את שתי הנשים יותר מן

עצמו, והרי לגבי בעלה השני אינה נאמנת. אלא ודאי שנישאת לאחד מעדיה, ואף הוא נאמן על עצמו.

15. בריטב"א כתב, שמדובר בכגון שנישאת לאחד מעדיה. ומוכרח הוא גם מדברי רש"י, שאם לא כן האיך כתב רש"י שאדם נאמן על

— הרי זו מותרת לחזור לו לבעלה הראשון, שהרי לא זינתה ולא קרובה לזנות היתה כיון שלא נישאת.

ומשמע שלא צריכה גט מהשני אלא חוזרת לראשון מיד.

ולדבריו, שאתה חושש ל"שמא יאמרו" — **התם נמי נצריכה גט משני, כי נימא** [שיאמרו הבריות]: **גירש זה, וקידש זה!** **ונמצאת אשת איש יוצאה שלא בגט.**

ומשנינן: **לעולם בעיא גט משני, ואחר כך** חוזרת לראשון, ומשום "שמא יאמרו".

ותמהינן עלה: **אי הכי, שחושש אתה** ל"שמא יאמרו הבריות", ולכן אתה מצריכה גט מן השני כשקידשה, הרי יבואו לומר: גירש הראשון, וקידשה השני, ושוב גירשה השני, **ונמצא זה, הראשון שהחזירה** — מחזיר גרושתו משנתארסה, שהיא אסורה לו?!

ומשנינן: משנתנו היא כרבי יוסי בן כיפר, **דאמר: רק מן הנשואין של אחר אסורה** גרושתו לחזור לבעלה הראשון.

אבל מן האירוסין של אחר — הרי זו מותרת לחזור.

אך עדיין תמהינן: **הא מרקתני סיפא** [שם צב א]: **אע"פ שנתן לה האחרון, שקידשה ולא** טפ-א נשאה, **גט — לא פסלה מן הכהונה משום** גרושה, שאין זה גט, כיון שלא היתה נשואה לו.

מכלל, ממה שלמדנו שאין היא נפסלת מן הכהונה, מבינים אנו דלא בעיא גט, שאין היא צריכה גט אפילו מדרבנן.

האשה האחת, ואף על פי שכבר נישאת האשה על פי הראשונה.

אבל שתי נשים באיש אחד — כפלגא ופלגא דמי!

אין כאן דין "רוב דעות" אלא כאילו בא עד אחד כנגד העד הראשון, והרי בכי האי גוונא היה נאמן הראשון שנישאת על פיו ולא השני, וכדעולא.

שנינו במשנה: **צריכה גט מזה ומזה:**

ומקשינן: **בשלמא מן הבעל הראשון תבעי גט** [צריכה היא גט] כדי להנשא לאחר, כיון שאשתו גמורה היא.

אלא, מבעלה השני — אמאי צריכה גט כדי להנשא לאחר? והרי ביאתו זנות בעלמא היא, שהרי לא תפסו קידושיו, לפי שאשת איש היא, ולמה צריכה היא גט מן השני?!

אמר רב הונא: הצריכה חכמים גט מן השני, מחמת גזירה: **שמא יאמרו הבריות** שלא כך היה המעשה, שנישאת לשני אחר ששמעה על מיתת בעלה, שהרי רואים הם שהבעל חי לפנינו.

אלא יאמרו שכך היה מעשה: **גירש זה** [בעלה הראשון] **ונשא זה** [בעלה השני] אחריו את גרושת חברו, ואם מוציאה השני בלא גט **נמצאת אשת איש יוצאת בלא גט.**

ותמהה הגמרא על ביאור זה:

אי הכי, סיפא של משנתנו [השנויה לקמן בדף צב א] **דקתני בה:**

אמרו לה מת בעלך, ונתקדשה, ועדיין לא נכנסה לחופה עם השני, **ואחר כך בא בעלה**